

Интервю с г-жа Елка Кръстева - ръководител от неправителствената организация Сдружение „Младежки алианс – Варна“ на **Проекта „Партньорство между НПО и съд – за ефективност и граждански контрол в административното правораздаване“**:

- *Г-жо Кръстева, две методики бяха разработени и отпечатани в книжен формат в рамките на проекта – Методика за прилагане на програма „Гражданско наблюдение на съда“ и Методика за набиране и анализ на статистически данни по програмата. Каква е целта и същността на тези методики?*

Имах честта да „доведа“ от САЩ гражданското наблюдение на съда в България през 2002г. След адаптирането на програмата тя започна да се прилага от неправителствени организации по различен начин, с различна методика и с различни цели. Така през годините тя загуби своята главна мисия, а именно, не само да доближи гражданите до съдебната система / да ги образова и информира за работата и/, но и да изгради връзка между тези две страни в процеса на наблюдение и да повиши доверието помежду им. Програмата не успя да генерира и единна за страната статистика, поради липсата на единни критерии за набирането и обработката и. Това допринесе за спад в интереса към нея като един, иначе изключително ефективен, метод за гражданско участие не само в процеса на правораздаване, но и в процесите на разработване, наблюдение и оценка на стратегиите за реформа на съдебната система.

За да бъде реализирана ефективно Програмата, е необходимо предварителна работа и изграждане на точни и ясни правила на взаимодействие между водещото НПО/ изпълнител на програмата/ и съда, на чиято територия ще се осъществява наблюдението. Необходимо беше да се унифицират както действията, които следва да се предприемат от партниращите си организации, така и съдържателната страна при прилагането на процедурите и практиките на наблюдението, което да позволи на програмата да генерира надеждна статистика - база за анализи и планиране на бъдещи действия. Точно това направи екипът по проекта, в който заедно и в партньорство работиха експерти от НПО сектора и съдии. Доказахме, че само заедно, само в партньорство могат да се постигнат добри резултати. Партньорството променя и двете страни /НПО и съд/- отваря ги към взаимно опознаване, повишава капацитета им за работа в полза на обществото. Убедена съм, че истинските успехи предстоят и програмата „Гражданско наблюдение на съда“ ще развие в бъдеще пълния си капацитет.

- *В рамките на проекта е разработен и издаден „Модел за взаимодействие между структурите на гражданското общество и административните съдилища в процеса на прилагане на медиацията и способите за алтернативно решаване на спорове в административното производство“. В България до момента административните съдилища не прилагат медиацията, като способ за алтернативно решаване на спорове в административното производство, поради необходимостта от законодателни промени в АПК и ЗМ. Как виждате ролята на Сдружение „Младежки алианс – Варна“ в осъществяването на тези законодателни промени и какви трябва да бъдат?*

Безспорно една от важните задачи на всяко съвременно общество е да се създаде необходимата култура за разрешаване на споровете по извънсъдебен път, при която няма победители и губещи, а партньори и да се осигури доверието на

гражданите в медиацията. Това според нас би могло да се постигне с предприемането на няколко важни и значими за процеса стъпки.

1. Въвеждане на медиацията в учебните часове в училище и като способ за решаване на конфликти в училищата. От 6 години сдружение „Младежки алианс-Варна“ работи активно като провежда ежегодни обучения на училищни екипи по медиация /съставени от 1 педагог и двама ученици/, като част от Програма на дирекция „Образование и младежки дейности“, община Варна.
2. Въвеждане на медиацията като задължителен елемент от процеса на решаване на конфликт. Разбира се това би могло да бъде етап от разрешаване на спора при определен род дела. Въвеждането на медиацията като задължителен етап в процеса на разрешаване на спора ще има положителни последици за всички страни в обществото:
 - за страните - осигурява по-бързо и по-евтино разрешаване на възникналите спорове;
 - за съда – разтоварва съда от значителния брой дела и оказва пряко въздействие върху ефективността на правосъдието;
 - за медиаторите – възможност да използват уменията си, за да подпомогнат страните;- представлява и допълнителна възможност за професионално развитие на представителите от различни професионални гилдии.
3. Придаване на изпълнителна сила на споразумението от медиация, без да е необходимо потвърждаване от съд.

Ако говорим конкретно за прилагането на APC /алтернативни способи за решаване на спорове/ в административното производство, то трябва да анализираме възможностите за медиация по ЗМ и института на споразумението. Екипът ни подробно аргументира тезата защо тези възможности не работят в момента. Непълнотата в правната уредба на медиацията по отношение прилагането ѝ при административни спорове, безспорно налага предприемането на законодателни промени в Закона за медиацията, в АПК и специалните закони, като се регламентира детайлно производството пред административните органи и административните съдилища. Следва да се предвиди изрична уредба, относно действие на споразумението по ЗМ при административните спорове, както и способи за придаване на изпълнителна сила на споразумението. Необходима е изрична уредба в АПК, която да предвижда задължение на административния съд да напътва страните към медиация и споразумение по предмета на делото.

Неправителствените организации имат ключова роля в осъществяване на принципите за демократично участие в процесите на вземане на решения на национално и местно ниво. НПО, разполагащи с експертен и организационен капацитет, имат право да се възползват от предоставената законова възможност и да упражнят правото да отправят предложения, становища, експертни оценки и др. до държавните органи, включително в процеса по изработване и обсъждане на нормативните актове. Освен общата възможност за представяне на предложения и усъвършенстването на законодателството, НПО могат да се включват в работата на отделни парламентарни комисии. Същите могат да вземат отношения и да представят своите предложения за промени в нормативната рамка /в случая АПК и ЗМ/. Ролята на НПО е изключително важна при обсъждане на различни промени в разпоредби на законопроекти между първо и второ четене в пленарна зала и в ресорните парламентарни комисии, тъй като същите могат да се различават от

първоначално предложените, поради което НПО следва да съсредоточат експертния си потенциал между двете четения и да участват активно в работата на ресорните комисии.

Сдружение „Младежки алианс – Варна“ активно се ползва от предвидените законови възможности. Преди да приключи съвместният ни проект с Административен съд-Варна ние дадохме широка гласност на разработените доклади и ги изпратихме на Министерски съвет, народни представители и на Председателя на ВАС. Всички доклади са достъпни на уебсайта на проекта: <https://mediationcenter.bg/courtwatch/>

Изразяваме готовност да участваме с експерти и в работни групи по изготвяне на промени в законодателството, свързано с осигуряване условия за прилагане на АРС в България.

Благодаря Ви и желая успех на бъдещите Ви проекти!